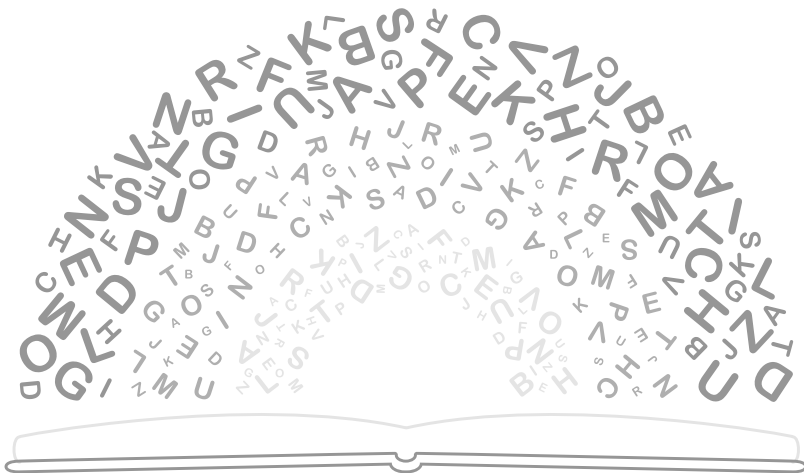

Priloga 2: Lestvice zgodnje pismenosti in Razlaga postavk – oblika za otroke, stare od 5 do 6 let

LESTVICE ZGODNJE PISMENOSTI OBLIKA ZA OTROKE, STARE OD 5 DO 6 LET

Ljubica Marjanovič Umek, Kaja Hacin in Urška Fekonja

IME IN PRIIMEK OTROKA:	<input type="text"/>		
ROJSTNI DATUM OTROKA:	<input type="text"/>		
SPOL OTROKA (obkrožite):	☐ M	☐	Ž
STAROST OTROKA:	<input type="text"/> let	<input type="text"/>	mesecev
DATUM IZPOLNJEVANJA:	<input type="text"/>		
IZPOLNJEVAL/-A (obkrožite):	☐ vzgojitelj/-ica	☐	pomočnik/-ca vzgojitelja/-ice

NAVODILO

Pred vami je seznam postavk, ki opisujejo tri različna področja predbralnih in predpisalnih zmožnosti otrok, in sicer govor, porajajočo se pismenost in pozornost/vztrajnost. Za vsako postavko ocenite, bodisi kako pogosto posamezni otrok izraža opisano vedenje (pri označevanju si pomagajte z naslednjo lestvico: **0**: nikoli, **1**: redko, **2**: včasih, **3**: pogosto, **4**: zelo pogosto/vedno) bodisi ali otrok izraža opisano vedenje ali ne (**DA**: otrok izraža opisano vedenje, **NE**: otrok ne izraža opisanega vedenja). Vsakega otroka ocenite ločeno in otrok ne primerjate med seboj.

Za lažje ocenjevanje je lestvicam priložena podrobnejša razlaga posameznih postavk.

GOVOR OTROKA						
1	Opisuje ilustracijo.	0	1	2	3	4
2	Rabi priredne povedi.	0	1	2	3	4
3	Rabi podredne povedi.	0	1	2	3	4
4	Rabi glagole.	0	1	2	3	4
5	Rabi samostalnike.	0	1	2	3	4
6	Rabi predloge.	0	1	2	3	4
7	Rabi medmete.	0	1	2	3	4
8	Rabi pridevnike.	0	1	2	3	4
9	Rabi zaimke.	0	1	2	3	4
10	Rabi metajezikovne izraze, vezane na čustva.	0	1	2	3	4
11	Rabi metajezikovne izraze, vezane na miselna stanja.	0	1	2	3	4
12	Razloži primere ali metafore.	0	1	2	3	4
13	Rabi primere ali metafore.	0	1	2	3	4
14	Pripoveduje uganke.	0	1	2	3	4
15	Pove rešitve uganek.	0	1	2	3	4
16	Govor rabi v različnih funkcijah.	0	1	2	3	4
17	Rabi časovne prislove za opisovanje preteklih dogodkov.	0	1	2	3	4
18	Rabi časovne prislove za opisovanje prihodnjih dogodkov.	0	1	2	3	4
19	Rabi nadpomenke.	0	1	2	3	4
20	Rabi podpomenke.	0	1	2	3	4
21	Rabi relativne izraze za opisovanje odnosov.	0	1	2	3	4
22	Razloži rešitev miselnega problema.	0	1	2	3	4
23	Pravilno rabi slovnično število.	0	1	2	3	4
24	Pravilno rabi sklanjatve.	0	1	2	3	4
25	Pravilno rabi spregatve.	0	1	2	3	4
26	Se pogovarja.	0	1	2	3	4
27	Rabi govor v socialni igri.	0	1	2	3	4
28	Rabi govor za poimenovanje pretvorb v simbolni igri.	0	1	2	3	4
29	Razloži pomen znakov.	0	1	2	3	4
30	Pri skupnem branju vstopa v interakcijo z bralcem.	0	1	2	3	4
31	Pripoveduje zgodbo.	0	1	2	3	4

PORAJAJOČA SE PISMENOST OTROKA			
32	Poimenuje končne glasove v besedah.	DA	NE
33	Tvori nove besede z zadnjim glasom prejšnje besede.	DA	NE
34	Pove rimo na določeno besedo.	DA	NE
35	Poimenuje velike tiskane črke in/ali številke.	DA	NE
36	Razume razliko med kratko in dolgo besedo.	DA	NE
37	Razume, kako poteka branje besedila.	DA	NE
38	Zna prebrati nekaj besed.	DA	NE
39	Na omejeno površino nariše določen znak ali lik.	DA	NE
40	Vleče črte preko narisanih vzorcev.	DA	NE
41	Na omejeno površino preriše celovit vzorec.	DA	NE
42	Napiše posamezne črke.	DA	NE
43	Iz črk sestavi ali napiše besedo.	DA	NE
44	Zloguje besede.	DA	NE
45	S črtami povezuje narisane predmete iz več kolon.	DA	NE
46	Obkroži narisane predmete.	DA	NE
47	Razlikuje pisanje od risanja.	DA	NE

POZORNOST/VZTRAJNOST OTROKA						
48	Pozorno posluša opisovanje.	0	1	2	3	4
49	Pozorno posluša navodila.	0	1	2	3	4
50	Pozorno posluša razlago.	0	1	2	3	4
51	Pozorno posluša branje različnih besedil od začetka do konca.	0	1	2	3	4
52	Naloge dela samostojno.	0	1	2	3	4
53	Vztraja, dokler ne zaključi dejavnosti.	0	1	2	3	4
54	Izbere primerno strategijo reševanja problema.	0	1	2	3	4
55	Stvari izvede v predvidenih časovnih okvirih.	0	1	2	3	4
56	Vede se skladno s celovitimi navodili.	0	1	2	3	4
57	Zapomni si različne posredovane vsebine.	0	1	2	3	4
58	Recitira pesmico.	DA			NE	

RAZLAGA POSTAVK

OBLIKA ZA OTROKE, STARE OD 5 DO 6 LET

Ljubica Marjanovič Umek, Kaja Hacin in Urška Fekonja

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

GOVOR OTROK

Ad 1)

Ocenjujete, kako pogosto otrok spontano ali na pobudo odrasle osebe opisuje ilustracije (npr. na slikah, plakatih, v knjigah), bodisi tako, da **razlaga odnose med elementi na ilustraciji**, npr. »On je v avtu«, »Otrok se joka, ker ga je ta udaril«, »Tukaj so velike smreke in majhni palčki«, bodisi tako, da **povezuje opise več ilustracij**, ali **oboje**.

Ad 2, 3)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri vsakodnevem sporazumevanju z drugimi otroki in odraslimi rabi **priredne** (npr. z vezniki *in, pa, ter, zato*) in **podredne** (npr. z vezniki *ker, če, da*) povedi.

Ad 4, 5, 6, 7, 8, 9)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri vsakodnevem sporazumevanju z drugimi otroki in odraslimi rabi navedene **besedne vrste**, in sicer **glagole** (npr. hoditi, risati, jesti), **samostalnike** (npr. stol, hiša, piškot), **predloge** (npr. pod, pri, z), **medmete** (npr. hohov, brrrrm, čuhapuha), **pridevnike** (npr. majhen, lep, rdeč) in **zaimke** (npr. jaz, moj, on). Ne ocenjujete primerjalno, temveč ocenjujete vsako besedno vrsto posebej.

Ad 10)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri vsakodnevem sporazumevanju z otroki ali odraslimi in/ali pri odgovarjanju na vprašanja rabi metajezikovne izraze, ki opisujejo njegova **čustvena stanja** in/ali čustvena stanja drugih oseb, npr. strah, jezo, veselje. Npr. »*Deklica je vesela, ker je dobila žogo*«, »*Dečka je strah*«, »*Ko sem zelo zelo jezna, kar vpijem*«.

Ad 11)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri vsakodnevem sporazumevanju z otroki ali odraslimi in/ali pri odgovarjanju na vprašanja rabi metajezikovne izraze, ki opisujejo njegova **mentalna stanja** ali mentalna stanja drugih oseb, npr. spomniti, razumeti, misel. Npr. »*Ne spomnim se, kam sem dala svojo igračko*«, »*Ona misli, da je že zmagala*«, »*Deček ne razume, zakaj ne sme sam v gozd*«.

Ad 12)

Ocenjujete, kako pogosto otrok **pravilno razloži primere ali metafore**, ki jih sliši v času skupnega branja, pripovedovanja, pogovarjanja. Npr. primeru »*Točen je kot ura*« razloži: »*Nikoli ne zamudi*.«; metaforo »*Življenje ni praznik*« razloži: »*V življenju ni vedno samo lepo*«.

Ad 13)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri vsakodnevni dejavnosti, pripovedovanju, pogovarjanju rabi **primere** (npr. »*Hiter je kot strela*«) ali **metafore** (npr. »*Laž ima kratke noge*«).

Ad 14)

Ocenjujete, kako pogosto si otrok sam v igri ali na pobudo vzgojiteljice **izmišlja in pripoveduje smiselne uganke**.

Ad 15)

Ocenjujete, kako pogosto otrok **pravilno pove rešitev uganke**, ki jo odrasla oseba prebere ali pove.

Ad 16)

Ocenjujete, kako pogosto otrok smiselno rabi govor v različnih funkcijah, in sicer **za spraševanje**, npr.

»Kaj je to? Zakaj se je to zgodilo?«, »Ali imaš še kakšen avto za igranje?«, **vzpostavljanje medsebojnih odnosov**, ko izrazi željo po vzpostavitvi komunikacije z drugimi otroki ali odraslimi osebami in jih povabi k sodelovanju, npr. »Si ti moja prijateljica?«, »Boš sedel poleg mene?«, »Narediva skupaj tak grad«, ali poskuša urejati odnose med otroki, npr. »Ti boš prišel prvi, potem ti in ...«, **dajanje navodil**, **informiranje**, ko sovrstnike in/ali odrasle osebe informira o tem, kaj je videl, kje je bil, kaj se je zgodilo, npr. »Včeraj sem se kopal v jezeru«, »Ali ti veš, da je prišel v mesto cirkus?«, »Na televiziji je sedaj risanka o ...«, **razlaganje**, ko otrokom in/ali odraslim razlaga stvari, ki jih po njegovi presoji oni niso videli, jih ne razumejo, npr. »Grad narediš tako, da najprej narediš dolgo obzidje, potem pa ...«, »Če boš dala v lonček malo rdeče in malo modre barve, boš dobila ...«, »Vsi zajčki so pobegnili z vrta, ker je prišla lisica, ki je ...«, **sporočanje**, ko npr. pove: »Vzgojiteljica je naročila, naj prinesemo jesensko listje«.

Pomembno je, da otrok govora ne rabi zgolj v eni ali morda dveh različnih funkcijah, ampak **smiselno prehaja med različnimi funkcijami** glede na vsebino sporočanja.

Ad 17)

Ocenjujete, kako pogosto otrok s pomočjo rabe **časovnih prislovov** pravilno pripoveduje o dogodkih, ki so se zgodili **v preteklosti**. Npr. »Včeraj me je obiskala babica«, »Lansko leto smo dobili dojenčka«.

Ad 18)

Ocenjujete, kako pogosto otrok s pomočjo rabe **časovnih prislovov** pravilno pripoveduje o dogodkih, ki se bodo zgodili **v prihodnosti**. Npr. »Jutri grem v lutkovno gledališče«, »Čez en teden bomo praznovali moj rojstni dan«.

Ad 19)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri igri, pri rutinskih in drugih dejavnostih rabi **nadpomenke**, to je **besede, s katerimi povezuje** predmete, osebe, živali, ki imajo neki skupni pomen oziroma besede, ki imajo **širši pomen**, npr. sadje, drevesa, živali, ljudje.

Ad 20)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri igri, pri rutinskih in drugih dejavnostih rabi **podpomenke**, to je **besede, s katerimi natančneje določa pomen** posameznih besed oziroma besede, ki imajo **ožji pomen**, npr. konj, otroška postelja, športni copati, smreka.

Ad 21)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri vsakodnevem sporazumevanju, pripovedovanju, pogovarjanju rabi **relativne izraze, s katerimi označuje razmerja**. Npr. »Ta kozarec je večji kot ta«, »Dojenček je manjši od mame«.

Ad 22)

Ocenjujete, kako pogosto otrok v času vsakodnevnih dejavnosti ali pri načrtnem spodbujanju **razloži rešitev miselnega problema ali potek reševanja (vzročno-posledični odnos)**. Npr. »Te kroglice gredo skupaj, ker so vse rdeče«, »Če v ta kozarec nalijem še malo vode, bo v obeh kozarcih enako vode«.

Ad 23, 24, 25)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pravilno rabi **slovnično število**, in sicer **poleg ednine tudi množino in dvojino** (npr. »Dve deklici« in ne »Dve dekllice«), **sklanja samostalnike v ednini, dvojini in množini** (posebej pozorni bodite na rabo rodilnika pri zanikanju, npr. »Te knjige ne bom brala« in ne »To knjigo ne bom brala« ali »Ne morem je obleči« in ne »Ne morem jo obleči«), **sprega glagole v različnih osebah** (1., 2. in 3. oseba) in **številih** (ednina, dvojina in množina, npr. »imam, imata, imajo«).

Ad 26)

Ocenjujete, kako pogosto se otrok vključuje v **pogovor** z enim ali več vrstniki/odraslimi osebami. Med

pogovarjanem otrok **posluša** sogovorca/-e in **se smiselno odziva** na njihova vprašanja, trditve, opise, informacije.

Ad 27)

Ocenjujete, kako pogosto otrok v spontani igri z vrstniki **rabi govor za vzpostavljanje socialnih odnosov**, ko npr. **določa vloge** udeležencev v simbolni igri, **načrtuje**, kako se bodo posamezniki v igri odzivali in kaj bodo delali, rabi govor za **vzpostavljanje socialnih odnosov med vrstniki**, **pogajanje** med udeleženci igre, **argumentiranje**.

Ad 28)

Ocenjujete, kako pogosto otrok v simbolni igri **rabi govor za pretvorbe predmetov** (npr. »*To je sedaj avto*«, ko vzame škatlo iz lepenke; »*Boš poskusila moj čaj?*«, ko soigralki ponuja prazno skodelico), **oseb** (npr. »*Se igrava, kot da si ti sedaj vzgojiteljica, jaz pa en otrok in to so še drugi otroci*«, »*Tole je najin bolni dojenček*«), **prostora** (npr. »*Tole tukaj je igrišče, zraven pa teče reka*«), **dejavnosti** (npr. »*Se delava, kot da letiva z letalom in pristaneva daleč ...*«).

Ad 29)

Ocenjujete, kako pogosto otrok **razlaga pomen različnih dogovorjenih znakov**, npr. »*Tole pomeni (pokaže na sliko oblakov), da bo oblačno vreme*«, »*Ta znak pomeni, da so na cesti otroci*«, »*To so številke, to pa črke* (lahko konkretno poimenuje)«.

Ad 30)

Ocenjujete, kako pogosto se otrok **vključuje v skupno branje**, npr. postavlja vprašanja, nadaljuje besedilo, odgovarja na vprašanja, si izmišlja nov začetek ali konec zgodbe.

Ad 31)

Ocenjujete, kako pogosto otrok **pripoveduje zgodbo**. Zgodbe so lahko realistične ali domišljajske. Otrok lahko zgodbo oblikuje tako, da jo **poveže preko glavne_ga junaka_inje**, ali tako, da **poveže dele zgodbe** (uvod, jedro in zaključek) **v ustreznem časovnem zaporedju**. Bistveno je, da ima zgodba rdečo nit in je poslušalcu razumljiva.

PORAJAJOČA SE PISMENOST OTROK

Ad 32)

Ocenjujete, ali otrok pravilno poimenuje **končne glasove v besedah**, npr. glas a v besedi hiša. To lahko naredi spontano ali pa na vašo pobudo med različnimi dejavnostmi.

Ad 33)

Ocenjujete, ali otrok tvori **nove besede z zadnjim glasom prejšnje besede**, npr. ko odrasla oseba reče: »*Povej besedo, ki se začne z istim glasom, kot se konča beseda pes*«, otrok odgovori: »*Slika*« ali »*Sok*«. Lahko pa se besedne igre igrajo otroci tudi sami.

Ad 34)

Ocenjujete, ali otrok pove **rimo** na določeno besedo, npr. na vaše vprašanje »*Katera beseda se rima z besedo most?*« otrok odgovori: »*Kost*«. To lahko naredi spontano ali pa na vašo pobudo med različnimi dejavnostmi.

Ad 35)

Ocenjujete, ali otrok med različnimi dejavnostmi **poimenuje zapisane velike tiskane črke in številke**,

npr. ob tem, ko gleda slikanico, na plakatu z abecedo, ob reševanju različnih nalog. Za oceno z DA mora poimenovati **najmanj deset črk in/ali številk**.

Ad 36)

Ocenjujete, ali otrok **razume, da so besede lahko dolge ali kratke**. Otrok, ki razlikuje med besedo in njenim pomenom, razume, da je beseda »vlak« kratka beseda, tudi če je predmet, ki ga beseda označuje, dolg.

Ad 37)

Ocenjujete, ali otrok razume, da **branje besedila poteka od leve proti desni in od zgoraj navzdol**, npr. med branjem slikanice s prstom ali pogledom sledi besedilu od leve proti desni in od zgoraj navzdol, in sicer ob vašem ali ob samostojnem branju.

Ad 38)

Ocenjujete, ali zna otrok med različnimi dejavnostmi **prebrati nekaj besed**, npr. naslov slikanice, napis na plakatu, kratko navodilo. Besedo lahko **prebere naglas** ali pa **tiho** (v tem primeru lahko iz njegovega vedenja ali razlage sklepete, da je besedo prebral in razumel).

Ad 39)

Ocenjujete, ali otrok **nariše določeni znak ali lik**, npr. križ, krog, trikotnik, kvadrat, na **omejeno površino**. Pri tem upošteva omejitve risalne površine in ne riše npr. čez vrstico.

Primer:

Ad 40)

Ocenjujete, ali otrok **vleče črte preko narisanih vzorcev, ki so sestavljeni iz vodoravnih, navpičnih, krožnih ali poševnih črt**. Z DA ocenite, če je otrok pri vlečenju črt **natančen** in njegova črta zgolj nekoliko odstopa od narisanega vzorca.

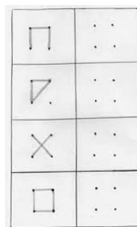
Primeri vzorcev:

Ad 41)

Ocenjujete, ali otrok na omejen prostor **preriše vzorec**. Prerisati mora vse dele vzorca in biti pri tem dovolj natančen.

Primer:

Ad 42)

Ocenjujete, ali otrok **napiše posamezne črke**. Za oceno z DA mora napisati **najmanj pet črk**. Pomembna je **pravilna oblika črke** in ne smer, v katero je obrnjena, ali velikost posameznih delov črke.

Ad 43)

Ocenjujete, ali otrok **iz črk sestavi ali napiše besedo**. Otrok lahko sestavi besedo npr. iz kock, na katerih so napisane črke, lesenih črk, črk v obliki puzzlov ali pa besedo napiše na list papirja. Šteje tudi otrokovo ime. Črke, ki jih otrok zapiše, morajo biti **pravilne oblike, pri čemer ni pomembna smer**, v katero je črka obrnjena, ali velikost posameznih delov črke.

Ad 44)

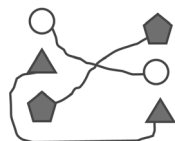
Ocenjujete, ali otrok **pravilno zlojuje posamezne besede**, ki so lahko dolge ali kratke. Pri zlogovanju si lahko pomaga, npr. s ploskanjem.

Ad 45)

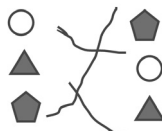
Ocenjujete, ali otrok zmore s črtami med seboj **povezati narisane predmete**, ki sodijo skupaj in so razporejeni v različnih kolonah oz. so kako drugače razporejeni na podlagi. Pomembno je, da so črte narisane tako, da je razvidno, da je otrok povezal dva predmeta, in ne pravilnost rešitve.

Primer:

DA:

NE:

Ad 46)

Ocenjujete, ali otrok zmore s **sklenjeno črto obkrožiti** posamezni narisani predmet, in ne pravilnosti rešitve.

Primer:

DA:

NE:

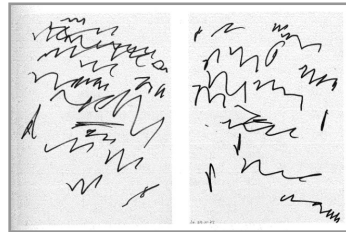

Ad 47)

Ocenjujete, ali otrok **razlikuje med risanjem in pisanjem**. To lahko ocenite **na osnovi njegovega izdelka** (na sliki 1 je zgoraj dvakrat narisan pes, in sicer tako, da otrok bolj ali manj riše na enem mestu, spodaj pa je dvakrat zapisana beseda *pes*, in sicer tako, da otrok naredi več znakov, to je več »črk«, ki jih razporedi v določenem zaporedju), **namere, ki jo otrok izrazi** (otrok reče, da piše ali je napisal npr. svoje ime, sporočilo za odraslo osebo – slika 2), ali **opazovanja otroka** v procesu nastajanja izdelka (pri pisanju praviloma uporablja smer od leve proti desni, večkrat dvigne pisalo – slika 1).

Slika 1.

Slika 2.

POZORNOST/VZTRAJNOST OTROKA

Ad 48, 49, 50)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pozorno posluša opisovanje, navodila ali razlago drugih otrok ali odraslih. Otrok pozorno posluša, kadar **sledi povedanemu** in je iz njegovega vedenja oziroma odzivanja jasno **razvidno, da je povedano slišal**. Pri tem ni potrebno, da npr. sedi pri miru.

Ad 51)

Ocenjujete, kako pogosto otrok zmore **pozorno poslušati branje različnih besedil** (npr. pravljice, zgodbe, pesmi) od začetka do konca. To lahko prepoznate npr. v njegovem sodelovanju, odgovarjanju na morebitna vprašanja, poznavanju vsebine prebranega dela, kasnejšem igranju.

Ad 52)

Ocenjujete, kako pogosto otrok **samostojno izvaja naloge** po vašem navodilu ali po lastni izbiri, npr. nariše risbo, sestavi konstrukcijo, reši miselni problem.

Ad 53)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri določeni dejavnosti, ki jo je začel sam in ga vrstniki ali odrasli ne prekinajo, **vztraja, dokler je ne zaključi**. To pomeni, da že začeto nalogo ali **dejavnost tudi dokonča** ter **ne preskakuje med različnimi dejavnostmi**, npr. pri risanju risbo dokonča in šele nato prične z drugo dejavnostjo; reši miselno nalogo.

Ad 54)

Ocenjujete, kako pogosto otrok pri reševanju problema ali pri dejavnosti v vrstniški skupini **izbere primerno strategijo** oziroma kako pogosto **zamenja strategijo**, ki je neučinkovita, ko naleti na oviro.

Ad 55)

Ocenjujete, kako pogosto otrok uspe **izvesti dejavnosti v predvidenih časovnih okvirih**, ki mu jih določite, npr. pri skupnem oblačenju v garderobi, pripravi na kosilo.

Ad 56)

Ocenjujete, kako pogosto otrok skladno s kompleksnimi navodili **izvede dejavnost od začetka do konca**. Kompleksna navodila so navodila, ki vključujejo več korakov oz. več zaporednih dejavnosti in nalog. Npr. »*Pojdi po barvice, ki so na sredi police v omari, in jih prinesi sem ter z zeleno barvo pobarvaj*«.

jabolka«, »Postavite se v vrsto in potem naj prvi vzame žogo iz omare in določi dve skupini, ki se bosta igrali«.

Ad 57)

Ocenjujete, kako pogosto si otrok **zapomni različne posredovane vsebine**, kot so informacije, opisi, razlage, vsebina literarnih besedil. Npr. spomni se, kako ste prišli do živalskega vrta; spomni se, kaj se je zgodilo v zgodbi, ki ste jo prebrali prejšnji dan.

Ad 58)

Ocenjujete, ali otrok recitira **pesmico, dolgo vsaj dve kitici**.